

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

էջ

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

Տէր Ներսէսեան Հ. Ն. — Դրախտագիրք
Առաքել Սիւնեցիի (չար. եւ վերջ) . . . 241

ՊԱՏՄԱԿԱՆ

Քրիստոսեան Յ. — Մամիկոնեաներու Գեղի
ճիւղը (չար. եւ վերջ) . . . 246

ԾԻՍԱԳԻՏԱԿԱՆ

ՀԱՅՈՒՆԻ Հ. ՎԱՐԴԱՆ. — Պատմութիւն Հա-
յոց Աղօթամատոյցին (չար.) . . . 257

ԳՐԱԿԱՆ

ՃԱՆԱՏԵԱՆ Հ. ՄԵՍՐՈՊ. — Արշակ Զօրան-
եան . . . 252

DJANASHIAN P. MESROB — Lord Byron
à St. Lazare . . . 265

ԱՐՍԷՆ ԵՐԿԱԹ. — Եկեղեցին — Յոյս . . . 274

ՇԱՐԼ ԳՈՏԼԷՐ. — Իրիկնային ներդաշնան
կաթին (թրգմ. Մարի Աթմաճեան) . . . 275

CORINALDI KEUTCHEIAN MARIA
NAZLE. — L'horloge de St. Lazare . . . 275

ԳՐԱԽՈՍՏԱԿԱՆ

ՃԱՆԱՏԵԱՆ Հ. ՄԵՍՐՈՊ. — «Pensées ri-
mées» Maria Nazle Corinaldi . . . 276

ԵՐԵՄԵԱՆ ԱՐԱՄ. — «Պատմագիր Սեփան-
նոս Երեց» Լ. Գ. Մինասեան . . . 278

ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՐՁԱԳԱՆԴ

Տէր Ներսէսեան Հ. Ն. — Ոսկեղէն Արշա-
լոյսը՝ զոյգ Յորեկարներու յիշատակին 280

*** — 1955/56 տարեգրքանի հունձքը Մու-
րաւ-Ռաֆայէլեան վարժարանի մէջ . . . 287

ԽՈՐ. — Հանդիս հազար Հ. Սահակ Վրդ.
Տէր Մովսէսեանի . . . 288

SOMMAIRE

PAGE

PHILOLOGIE

Der Nersessian P. N. — Le «Livre du Pa-
radis» d'Arakel de Sunik (suite et fin) 241

HISTOIRE

Kurdian H. — La généalogie des Mamikon-
ians de Desegh (suite et fin) . . . 246

LITURGIE

Hatsouni P. Vardan. — Histoire du Bréviai-
re arménien (suite). . . 257

LITTERATURE

Djanachian P. Mesrob. — Archag Tcho-
banian . . . 252

Djanachian P. Mesrob. — Lord Byron à St.
Lazare . . . 265

Arsène Yergath — L'Eglise — Espoir . . . 274

Charles Baudelaire. — Harmonie du soir
(Trad. par Marie Athmadjian) . . . 275

Corinaldi Keutcheian Maria Nazle. — L'hor-
loge de St. Lazare . . . 275

RECENSIONS

Djanachian P. Mesrob. — «Pensées rimées»
de Maria Nazle Corinaldi Kheutchéyan 276

Yérémian Aram. — «L'historien Stépanos
Yerets» de L. G. Minassian . . . 278

ECHO ARMENIEN

Der Nersessian P. N. — Jubilé d'or des
RR. PP. Léonce Dayan et Karékin
Lazarian . . . 280

*** — Les Licenciés du Collège Moorat-
Raphaël, de l'année 1955-56 . . . 287

Réd. — P. Sahak Der Movsessian décédé. 288

1843 - 1956
ՃԺԴ. ՏԱՐԻ

ԹԻՒ 11 - 12
ՆՈՅԵՄԲԵՐ - ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

ԲԱԶՄԱՎԵՊ

ՀԱՆԴԻՍԱՐԱՆ

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ~ ԳՐԱԿԱՆ ~ ԳԻՏԱԿԱՆ ~ ԲԱՐՈՑԱԿԱՆ

Revue P A Z M A V E B

CXIV^e année, 1956, N. 11-12 Novembre - Décembre

ԴՐԱԽՏԱԳԻՐՔ

ԱՌԱՔԵԼ ՍԻՒՆԵՑԻԻ

(Շար. տե'ս «Բազմավեպ», 1956, թ. 9-10, էջ 200)

ԴՐԱԽՏԱԳԻՐՔԻ ԳՐԱԿԱՆ ԱՐԺԵՔԸ

Դրախտագիրքը, ինչպէս տեսանք, շատ
տրամադրական յառաջադրում մը ու-
նի՝ երբէ երբ, ուր կարծէք՝ մէկ կողմէ
կը հերքուին կարգ մը թերահաւատ եւ
թիւր դադարներ, միւս կողմէ կը պար-
տադրուին քրիստոնէական բարձր գգա-
տուններ եւ ըմբռնումներ։ Այս բոլորը՝
գոյններ եւ ըմբռնումներ չօղակելի ձեւին
զգայական պատկերներու շօշափելի ձեւին
տակ, որպէսզի աւելի եւս տպւորւի եւ
խօսուի ըլլան, նոյնիսկ ռամիկ մարդուն
համար։ Ասկէ՝ կը կնուրթին եւս յորդու-
թիւնը, որ կը նայ արդարանալ՝ նկատի
առած հեղինակին նաեւ կրօնարարական
նպատակը։

Բարառնական սեռը ընտրած է Առաքել,
աւելի եւս համոզել ու կենդանի ներկա-
յացնելու համար նիւթը, որ յինքեան գե-
րազանցօրէն վարդապետական է։

Ընդհանրապէս կը նախընտրէ սահմա-
նափակուիլ աստուածաշնչական ու վկա-
յաբանական պատկերներու շրջանակին
մէջ. ինչ որ թոյլ չի տար իր երեւակա-

յութեան՝ խիղախօրէն թռչելու եւ տալու
մեզի գրական բարձր էջեր։

Բնական է, աւելորդ է միտուել այնտեղ
Տանդակական թռիչքներ. կը պակսի նոյն
խիղախօրէն դասաւորումի յստակ
եւ աստիճանաւոր ներկայացում մը, ո-
րով՝ տարտամ կը մնան վարդ մը բացա-
տրութիւններ, այսինքն՝ թէ արդեօք գե-
րեզման-քաղաքի՞ մասին է խօսքը, թէ
կայան-քաղաքի։

Բայց փոխարէն՝ ունի օգտաւոր ան-
դրադարձութիւններ, նպատակաւոր մար
խորհրդածութիւններ։ Ունի գեղեցիկ
պատկերներ, գիւտաւոր նկատողութիւն-
ներ, յարմարեցումներ ու մեկնութիւններ,
յաճախ ինքնատիւ։ Յանգերու միապա-
ղաղ ու չափազանց նոյնաձեւ ընթացքն է,
որ՝ կարծէք՝ կարգ մը գեղեցկութիւններ
կը նսեմացնէ։

ԴՐԱԽՏԱԳԻՐՔԻ ՀԱՐԱՋԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

Դրախտագիրքը Առաքել Սիւնեցիի հա-
րադատ դործ կը նկատենք հետեւեալ
պատճառներով։

ԲԱԶՄԱՎԵՊ

1. - Մեր ձեռագրերն, ինչպէս նաեւ Պր. Յ. Քիրտեանի հաւաքածոյի ձեռագրերն մէջ՝ Դրախտագիրքը դասաւորուած է Առաքել Սիւնեցիի հարազատ գործերու շարքին:

2. - Դրախտագիրքի նախաբանին մէջ կը յիշատակուի յայտնապէս Տէր Առաքել Սիւնեաց՝ իբր հեղինակ. ինչ որ՝ ո եւ է տարակոյս չի թողուր քերթուածին հարազատութեան վրայ:

3. - Դրախտագիրքի նախաբանը շատ մեծ նմանութիւններ ունի միեւնոյն հեղինակի գործ՝ «Աղամգիրք»ի Երեք խմբադրութիւններու նախաբաններուն հետ:

ա) Արձակ է անոնց նման:

բ) Սկզբնաւորութեամբ նման է անոնց: Ա. Աղամգիրքի սկիզբը կը կարդանք. «Բանք յարմարականք եւ պատմութիւնք պատշաճականք...»(1): Բ. Աղամգիրքի սկիզբը. «Պատմութիւնք հարկաւորք եւ դիտաւորութիւնք պիտանացուք...»(2): Գ. Աղամգիրքի սկիզբը. «Բանք հոգեզուարմք եւ պատմութիւնք հարկաւորք...»(3): Իսկ մեր Դրախտագիրքը կը սկսի «Բանք խրատականք եւ յոյժ հարկաւորք» բառերով:

գ) Բովանդակութեամբ նման է անոնց. այսինքն՝ գլուխներու ցանկը եւ իւրաքանչիւրին տուններու թիւը, թէ՛ Աղամգիրքերու եւ թէ՛ Դրախտագիրքի նախաբաններուն նիւթը կը կազմէ:

դ) Հեղինակին անունին յիշատակութիւնը, ասացեալ ի Տէր Առաքելոյ Սիւնեաց, նոյն ձեւով կը գտնուի նաեւ Աղամգիրքի երեք խմբադրութիւններու նախաբաններուն մէջ:

4. - Դրախտագիրքի վերջին երկին մէջ ալ հեղինակը կու տայ իր անունը, պարզապէս Տէր Առաքել, ճիշտ ինչպէս Աղամգիրքերու յիշատակարաններուն

մէջ(4): Հոն, կու տայ նաեւ Դրախտագիրքի տուններու թիւը, ինչպէս ըրած է նաեւ Ա. Աղամգիրքի յիշատակարանին մէջ(5):

5. - Դրախտագիրքը իր դադարաւորաբանութեամբ, բարաւնական շարադրութեամբ եւ ստեղծական հանգամանքով՝ շատ մեծ նմանութիւն եւ աղերս ունի «Աղամգիրք»ի հետ, որուն շարունակութիւնն է՝ կարծէք, երկրաւոր դրախտն արտաքսուած մարդկութիւնը առաջնորդելու համար դէպի անդրաշխարհի երկնաւոր դրախտը:

6. - Նոյնիսկ իր յանդերու միօրինակութեամբ՝ կը նմանի Բ. Աղամգիրքի(6):

ԴՐԱԽՏԱԳԻՐՔԻ ԼԵԶՈՒՆ

Ըսինք թէ Դրախտագիրքը խրատաբարոյական քերթուած մըն է. ասկէ է որ Առաքել նախընտրած է գրել ժողովուրդին մօտիկ լեզուով, պիտի ըսէինք՝ աշխարհաբար լեզուով: Գիտականօրէն այս լեզուն կը կոչուի միջին հայերէն:

Այս տեսակէտով՝ Դրախտագիրքի լեզուն, անշուշտ Սիւնիքի մէջ խօսուած՝ ԺԴ. դարու վերջերը եւ ԺԵ. ի սեմին, ուսումնասիրութեան համար չափական նիւթ է. ուստի կ'ուզենք քիչ մը աւելի մանրամասնօրէն վերլուծել դայն՝ իր քերականական, համաձայնական եւ բառակազմական պիտաւոր տուեալներուն մէջ:

Ա. - ՔԵՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ՆԿԱՏՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

1. - Գոյականներու մէջ

ա) յաճախակի է յոգնակերտ եր մասնիկի դործածութիւնը, թէեւ ք նշանն ալ բոլորովին լքուած է:

Օրինակներ. ճանճեր, բաներ, բարձեր, օճեր, ձայներ, տօներ, հարեւաներ, աղ-

(4) Անդ, էջ 224, 270, 321, 323:

(5) Անդ, էջ 231:

(6) Անդ, էջ 239-272:

դականներ, աշուեր (= աշքեր), դրեր, տներ:

Մէկ անգամ միայն կայ խնդրականի՝ անի վերջաւորութեամբ. կը նշանակէ խնդրական: Մէկ անգամ նաեւ բեռումք:

բ) Միեւնոյն բառերը, յոգնակի մէջ, կը յայտնուին նաեւ հոլովուած ձեւերով, յօդի հետ միացած:

Օրինակներ. այս բաներս, այդ բաներդ, բաներէս, չարերէդ:

գ) Հոլովելու միջոց՝ բառերը երբեմն կ'անոնեն նոր ձեւեր:

Օրինակներ. մթնով, բանով, կրակով, քաղքի, մեղրի, գեղի, դրանք (= գրեանք, գրեանք):

դ) Յաճախ բառակերպի ի տառերը կ'անյայտանան բոլորովին:

Օրինակներ. հոգոյ, հոգով, հոգոց (փոխ. հոգւոյ եւն...):

2. - Յօդերու մէջ

Նկատելի է դ եւ տ տառերու անխտիր դործածութիւնը՝ իբր դիմորոյ յօդեր (ցուցական կամ ստացական իմաստով):

Օրինակներ. հոգիտ, գեղտ, գեղէտ, յայտ (փոխանակ՝ հոգիդ, գեղդ, գեղէդ, յայդ):

Մեր հրատարակութեան մէջ՝ բնագիրը կը ներկայանայ միաձեւ, դ-ով:

3. - Ածականներու մէջ

ա) Մի կը դործածուի ն յօդով՝ իբր թուական ածական. յաճախ նաեւ իբր անորոյ յօդ (այժմեան մը-ի իմաստով):

Օրինակներ. մին պահ, մին մաղ, մին հետ (= մէկ անգամ), մին հաց:

բ) Միմ թուականը կը դործածուի նաեւ իբր անորոյ դերանուն. յաճախ կը դործածուի նաեւ մէն:

Օրինակներ. մին մնոյ հերթ, մին դըրծածուի մէկ թուականը, նաեւ իբր անորոյ դերանուն:

Օրինակներ. մէկ օր, մէկ մատաղ, մէկ հետ մէկի:

4. - Դերանուններու մէջ

ա) Անձնական դերանունի առաջին դէմքին յոգնակի ուղղականը երբեմն կ'ըլլայ մեմք. իսկ յոգնակի բացառականը՝ ի մեմքանէ:

բ) Անորոյ դերանուններէն ով յաճախ կը դործածուի մէ-ի տեղ, մանաւանդ ժխտական մասնիկէն վերջ: Տասէ աւելի անգամներ կը հանդիպինք ոչ ով ձեւին:

գ) Զինչ-ի տեղ՝ մերթ կը դործածուի ինչ եւ ինչեր:

5. - Բայերու մէջ

Շատ հետաքրքրական ու տարօրինակ ձեւերու կը հանդիպինք այս մարդին մէջ. ուստի կ'ուզենք քիչ մը աւելի ծանրանալ:

ա) Ակնյայտ է կու մասնիկի դործածութիւնը, սահմանական ներկայի մէջ, նոյնիսկ ձայնաւորի առջեւ:

Օրինակներ. կու պաշտես, կու ծնանի, կու թուին, կու կուրին, կու չարչարեն, կու դան, կու պահէ, կու դնէ, կու բերէ, կու քաղցիս, կու աղաղակեն, կու արծես:

բ) Այս կու մասնիկին ծայրի ու երկբարբառը երբեմն կ'իյնայ եւ կը մնայ պարզապէս կ:

Օրինակներ. կուզես, կուզեն, կուզէր:

գ) Այս կու մասնիկը բացառաբար կը մնայ նաեւ ժխտական ձեւի լծորդութեան՝ սահմ. ներկային մէջ:

Օրինակ. չկու ողորմիք, որ կը նշանակէ՝ «չէք ողորմիր»:

դ) Կու մասնիկը կը մնայ նաեւ ապառնիին մէջ, բացառաբար:

Օրինակ. կու պիտի դալ, որ կը նշանակէ՝ «պարտ է դալ», տրական ենթակայով (ինձ):

ե) Սահմ. ներկայի յոգնակի ա. դէմքի մէ վերջաւորութիւնը կը փոխուի մէ-ի:

Օրինակներ. կու տանք, կու լանք, կու հալենք, կու կամինք, կու հոգանք, կու աղաղակենք, կու տանջենք, կու կանչենք, ենք, չենք:

զ) Նոյն սահմ. ներկայի յոգնակի բ.

(1) Հրտ. Հ. Մ. Պոտուրեանի, 1907, էջ ԺԳ:

(2) Անդ, էջ 237:

(3) Անդ, էջ 275:

1598-71

դեմքի վերջավանդի յ տառը (Ա. ընդդրու-
թեան մէջ) կ'անյայտանայ երբեմն.

Օրինակներ. կու հաւատաք (սիոխ. հա-
ւատաք):

Է) Ժխտական ընդդրութիւնը՝ սահմ.
ներկայի համար՝ կը կազմուի էական բա-
յի ժխտականով եւ բային աներեւոյթով.
Ի նախդրի գործածութիւնը անհետացած
է. եզակի դ. դեմքին մէջ միայն կը յայտ-
նուի չի:

Օրինակներ. չեն թողուլ, չենք դալ, չես
կամիլ, չէք յիշիլ, չեն տալ, չեն ողորմիլ,
չի դալ, չի պիտիլ:

Մէկ անգամ միայն գործածուած է չեն
ի տալ:

Ը) Ժխտական անկատարին մէջ կայ
չին, փոխանակ ըսելու չէին:

Բ) Ժխտական ապառնիին մէջ մէկ ան-
գամ կը հանդիպինք չպիտի ձեւին, արեւե-
լահայերէնի չպիտի է բացատրութեան
համազօր:

Ժ) Սահմ. կատարեալի ձեւերը հետը-
հետէ կը հեռանան դրաբարէն, նոյնիսկ
միջին հայերէնէն, շատ աւելի մօտենալով
արդի ձեւերու, կազմելով այսպէս՝ օղա-
կը յաջորդութեան:

Յոգնակի ա. դեմքի վերջաւորութեան
երբեմն կը յայտնուի ն տառը՝ քէն ա-
ռաջ. ինչպէս՝ մաշեցանք:

Շատ աւելի յաճախակի է յոգնակի բ.
դեմքի վերջաւորութեան Էք-ին փոխար-
կումը Էք-ի:

Հուսկ կը յայտնուին սղումներ եւ ու-
րիշ զարտուղի ձեւեր:

Օրինակներ. թողիք, չարարիք, չկերա-
կրեցիք, չթողութեցիք, տուի-տուինք (=
տուի, տուեք), տեսայ-տեսար (= տեսի,
տեսեք), ասցին (= ասացին), զրկեց (=
զրկեցայ), արաք (= արարաք), չարիք
(= չարարէք-իք), երես (= ետ, կայ նա-
եւ՝ ետ), էրեկ (= եկն, այսինքն՝ եկալ):

Ժա) Հրամայականները, նմանապէս,
կը կրեն որոշ փոփոխութիւններ.

Օրինակներ. կերէք, նստէք, հայեցէք,
կացիր, կեցիր, պահէ, լցու, լսէ, ճանա-

չեա (= կերայք, նստարուք, հայեցա-
րուք, կաց, պահեա, լից, լուր, ծանիր):
Ուսիք, զղաստացիք (= ուսարուք, զղա-
սացարուք), ասցէք (= ասացէք), արէք
(= արարէք), արեկ (= արի՛ եկ):

Ժբ) Արդեւականները, ժխտականներուն
նման, կը կազմուին աներեւոյթով.

Օրինակներ. մի՛ կենալ, մի՛ պահել, մի՛
ուրախանալ, մի՛ խաբել, մի՛ ասել, մի՛
թողուլ ու դնալ:

Բացառութիւն են՝ մի՛ նեղացնէք, մի՛
դիտէք:

Ժգ) Անցեալ դերբայներու մէջ ած վեր-
ջաւորութիւնը շատ ընդհանրացած է.

Օրինակներ. կանգնած, հասած, ժողո-
ւած, սասանած, զարմացած, հատած,
անցած, հարբած, չիւարած, ուսուցած,
պահած, բնառած:

Ժդ) Աներեւոյթը կը հոլովուի՝ սեռա-
կանի ու վերջաւորութեամբ. ինչպէս՝
առնելու:

Ժե) Անցողական բայերու կազմութեան
մէջ՝ ուցանեմ վերջաւորութիւնը վերած-
ուած է ցնեմ-ի.

Օրինակներ. զուարճացնեն, կենդանա-
ցնէ, մորմոքացնէ, ուրախացնէ, պայ-
ծառացնէ, օտարացնէ, տառապեցնէ,
հասցնէ, նեղացնէ, փարթամացնէ, չիւա-
րեցնէ, յիշտապեցնէ, խնդացնէ, հոտեցը-
նէ, ոչինչացնէ, դարհուրեցնէ:

Կան նաեւ կանգնեցուցնէ եւ կանչեցու-
ցաք ձեւերը:

Ժզ) Ունի բայերու նորանոր ու կրճատ-
ուած ձեւեր.

Օրինակներ. տեսնում, դտնում, մըտ-
նում, ուսնիւմ, անցնիւմ, արծես, դարձը-
նեմ, հարցնեմ, վախցնեմ, զրկեմ-աղար-
կեմ, երեւենամ, ճանանչեմ, մթնէ, բըո-
նեմ, դրուիւմ, քաղուիւմ:

Բոլորովին անհասկնալի մնաց չեցգէք
ձեւը, հաւանորէն չձգէք խմատով:

6. - Մակբայներու մէջ

Նկատելի են. ոնց, հէնց, իսկի, վաղն,
շուտով, հիմա:

7. - Հոլովառու բառերու մէջ

Նորանոր խնդրառութիւններու կը հան-
դիպինք:

ա) Հետ եւ մերձ կը գործածուին տրա-
կանի հետ, նախադաս.

Օրինակներ. հետ ձեզ, հետ դալանի,
հետ մէկի, մերձ քաղաքին:

բ) Մէջ կը գործածուի տեղականի հետ,
յետադաս.

Օրինակ. անշէջ հրոյ մէջ:

գ) Առանց եւ վառ կը գործածուին նա-
եւ հայցականի հետ.

Օրինակներ. առանց գուման, վառ
այն:

դ) Ի ներս նախընտրելի է՝ Ի ներքս-ի
տեղ:

Բ. - ՀԱՄԱԶԱՅՆԱԿԱՆ ՆԿԱՏՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

1. - Բացատրիչ եւ պնդողական նա-
խադասութիւններու կազմութեան համար՝
կը գործածուի որ չարկապը, սահմանա-
կան եղանակի հետ. փոխանակ զի չարկա-
պին եւ ստորադասականի:

Օրինակներ. որ ճար գտնէք, որ դու
ճանաչես զքեզ, որ բան հողայք, որ քաղցր
երևի, որ դողն չբռնէ զքեզ, չեն թողուլ
որ յետ երթայ, չեն թողուլ որ պատգամ
որ յետ երթայ, չեն թողուլ որ պարիս, եկ որ
առնեմք ձեզ, յետ տուր որ ապրիս, եկ որ
ստեղծեմք քեզ, մի՛ կայք անհոգ՝ որ չան-
ցուցանեմք քեզ, մի՛ կայք անհոգ՝ որ չան-
ցուցանեմք քեզ, մի՛ կայք անհոգ՝ որ չան-
ցուցանեմք քեզ, մի՛ կայք անհոգ՝ որ չան-
ցուցանեմք քեզ:

2. - Յաճախակի կը գործածուի կայ
բայը՝ էական բայի տեղ.

Օրինակներ. չկայ մեզ շահ, չկայ մեզ
վնաս, ի՞նչ կայ:

3. - Շարժում նշանակող բայերու խոն-
դիւն ի նախդրը կ'անհետանայ երբեմն:

Օրինակ. վեր դնա, դնա այն քաղաքն:

4. - Էական բայի ենթական երբեմն
հայցական կը դրուի.

Օրինակներ. զոր աստ ոչ գոյ, զոր է
յօղուտ ձեզ:

Այսպէս՝ նաեւ ուրիշ բայերու հետ.

Օրինակ. զոր քաղէ գամենեսեան:

Հաւանորէն այս գ-երը ձեռագրի ընդո-
րինակութեան սխալներ են:

5. - Ժողովրդական ասութիւններ մեծ
թիւ ունին Դրախտագիրքի մէջ:

Օրինակներ. ախանջ պնել, բան դալ (=
բանի դալ), խարար չես (= տեղեակ չես,
լուր չունիս), հաղար բերան երանի՛, հա-
ղար բերան վա՛յ, եւն.:

Գ. - ԲԱՌԱԿԱԶՄԱԿԱՆ ՆԿԱՏՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Քերականական նկատողութիւններու
չարքին՝ արդէն իսկ կարգ մը բառակազ-
մական անդրադարձութիւններ ալ ներկա-
յացուցինք. կը մնան քանի մը մանրա-
մասնութիւններ:

1. - Ռամիկ բառերու յաճախակի գոր-
ծածութիւն մը կայ Դրախտագիրքի մէջ:

Օրինակներ. հերթ, ճար, լուս, հերթ,
խղճալ, զարիւզ, հիմա, հետ, նամակ,
դարտակ, դժար, հինչափ, խարար, խար-
ճել, կաթ (= կաթիլ)...

2. - Տեղ, ծարաւ, պատասխան բառե-
րը կորսնցուցած են իրենց ի վերջաւորու-
թիւնը:

3. - Կիրք բառը կը գործածուի կրմ-
տում-ի իմաստով (կիրճ ատամանց): Իսկ
քաղց բառը կը գործածուի քաղցած-ի ի-
մաստով (անօթի):

4. - Ունի կարգ մը՝ երեսունի չափ՝
օտար բառեր, ինչպէս՝ սօհրաք, մաի-
րում, սաղալայ, եւն... որոնց ամբողջա-
կան ցուցակը տուած ենք Դրախտագիրքի
հրատարակութեան վերջաւորութեան:

Այսպէսով կ'ունենանք փոքրիկ պատ-
կեր մը միջին հայերէնի այն ձեւերին՝ որ
գոյութիւն ունէր արեւելեան Հայաստանի
մէջ, 1400ի ատենները. այդ լեզուն, ար-
դարեւ, շատ նմանութիւններ ունի Կիլի-
կեան միջին հայերէնին հետ. եւ այս ինք-
նին հետաքրքրական կէտ մըն է հայ լեզ-
ուագրամութեան համար:

Հ. ՆԵՐՍԷՍ ՏԵՐ ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ